

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد دماوند
دانشکده علوم انسانی گروه حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد
گرایش: حقوق عمومی

عنوان:
نسبت خمسی با مالیات ها در ایران

استاد راهنما:
دکتر فرج الله هدایت نیا گنجی

استاد مشاور:
دکتر هدیه سادات میرترابی

نگارش:
مجید حسینی پور

شهریور ۱۳۹۵

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد دماوند
دانشکده علوم انسانی گروه حقوق

پایان نامه کارشناسی ارشد
گرایش: حقوق عمومی

عنوان:
نسبت خمس با مالیات ها در ایران

استاد راهنما:
دکتر فرج الله هدایت نیا گنجی

استاد مشاور:
دکتر هدیه سادات میرترابی

استاد داور:
دکتر مریم افشار

نگارش:
مجید حسینی پور

شهریور ۱۳۹۵

معاونت پژوهش و فن آوری
به نام خدا
مشور اخلاق پژوهش

بایاری از خداوند سبحان و اعتماد به این که عالم محضر خداست و همواره نامکبر بر احوال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظریه اہمیت جایگاه دانشگاه و انشعاب علمی فرسنگ و تمدن بشری، ما دانشمندان و اصنام بیات علمی

و اصدای دانشگاه آزاد اسلامی مشهدی کریم اصول زیر را در انجام خلیت ہی پژوهشی مد نظر قرار داده و از آن تمغلی کنیم:

۱- اصل حقیقت جویی: تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از حرکت پنهان سازی حقیقت.

۲- اصل رعایت حقوق: التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

۳- اصل مالکیت مادی و معنوی: تمهید به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کیه به کاران پژوهش.

۴- اصل منافع ملی: تمهید به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن به میسر و توسعه کشور و کیه مراعل پژوهش.

۵- اصل رعایت انصاف و امانت: تمهید به اجتناب از حرکت جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تمیزات و منابع در اختیار.

۶- اصل رازداری: تمهید به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمان ها و کشور و کیه افراد و نهاد های مرتبط با تحقیق.

۷- اصل احترام: تمهید به رعایت حریم ها و حرمت ها در انجام تحقیقات و رعایت جانب تعد و خودداری از حرکت حرمت شکنی.

۸- اصل ترویج: تمهید به رواج دانش و امانت نتایج تحقیقات و انتقال آن به به کاران علمی و دانشمندان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

۹- اصل برت: التزام به برت جویی از حرکت رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به مثابه های غیر علمی آلاینده

تعهد نامه اصالت رساله یا پایان نامه

اینجانب مجید حسینی پور دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته در رشته حقوق عمومی که در تاریخ ۱۳/۰۶/۱۳۹۵ از پایان نامه خود تحت عنوان "نسبت خمس با مالیاتها در ایران" با کسب نمره ۱۷.۵۰ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

(۱) این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست مربوطه ذکر و درج کرده ام.

(۲) این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزشی عالی ارائه نشده است.

(۳) چنانچه بعد از فراغت تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

(۴) چنانچه در هر مقطعی زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

مجید حسینی پور

فرم تسویه حساب پژوهشی

۱- پایان نامه صحافی شده آقای مجید حسینعلی پور دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق عمومی به همراه CD پایان نامه، پس از انجام اصلاحات مورد نظر در جلسه دفاع، بررسی و از لحاظ محتوی و نگارش مورد تأیید قرار گرفت.

دکتر فرج الله هدایت نیا گنجی

نام و نام خانوادگی استاد راهنما:

تاریخ و امضاء:

موارد فوق مورد تأیید است.

دکتر هدیه سادات میرترابی

نام و نام خانوادگی استاد مشاور:

تاریخ و امضاء:

موارد فوق مورد تأیید است.

دکتر مریم افشار

نام و نام خانوادگی استاد داور:

تاریخ و امضاء:

موارد فوق مورد تأیید است.

تقدیم بہ:

با احترام، ضمن تشکر و سپاس بیکران و در کمال افتخار و استنان این اثر را تقدیم می‌نمایم:

به حضرت حجت حق و آخرین ذخیره الهی و منجی عالم بشریت ولی عصر امام زمان (عج).

به ارواح پاک و مطہر والدینم کہ بازحات شبانہ روزی خود ما را در این دنیا سرفراز نمودند و خود بہ ملکوت حق پیوستند.

به استادان فرزانه و فریخته‌ای کہ در راه کسب علم و معرفت مراری نمودند.

به آنان کہ در راه کسب دانش را ہنمایم بودند.

به آنان کہ نفس خیرشان و دعای روح پرورشان بدرقه‌ی راہم بود.

و بہ ہمہ دانش‌پژوہان و دانشجویانی کہ بہ دنبال یافتن پاسخ سؤالتشان در زینہٗ خمس و مالیات می‌باشند.

پروردگار احسن عاقبت، سلامت و سعادت را برای آنان مقدر نما و عاقبت امر ہمہ ما را ختم بہ خیر و نیکی فرما.

پاسکزاری:

پاس خدای را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارندگان، شمردن نعمت های او ندانند و کوشندگان، حق او را گذاردن نتوانند. و سلام و دود بر محمد و خاندان پاک او (صلوات الله علیه اجمعین)، هم آنان که وجودمان و مدار وجودشان است.

اکنون که با الطاف ایزدمنان، نخلش این پژوهش به پایان آمد، شایسته است بر حسب وظیفه و از باب "من لم یسکر المنعم من المخلوقین لم یسکر الله عزوجل" از نخلک های ارزنده بزرگوارانی که مراد این امریاری نموده اند تقدیر و تشکر نمایم.

بر حسب وظیفه، از راهبانی و ارشاد استاد اندیشمند و فرزانه جناب آقای دکتر فرج الله هدایت نیاسنجی که در این مسیر راهبانی های علمی ایشان بهره مند شدم تقدیر و تشکر می کنم و از سرکار خانم دکتر میرزابی که با مشاوره های خود در تکمیل پایان نامه، اینجانب را یاری نمودند با نظر ایشان در ارتقای غنای این اثر، نقش بزرگی داشتند و همچنین از استاد ارجمند سرکار خانم دکتر مریم افشاری که با تشویق های خود ما را در این راه یاری فرمودند صمیمانه پاسکزاری می نمایم.

همچنین از کلیه سرورانی که اینجانب را در انجام این پژوهش یاری کردند قدر دانی و و علودرجات این عزیزان را در این دنیا و روز فصل و جدایی مسکت بینمایم.

فهرست

صفحه

عنوان

فصل اول – کلیات پژوهش ۴

۱-۱. بیان مسئله ۴

۲-۱. سوالات تحقیق ۴

۳-۱. فرضیات تحقیق ۵

۴-۱. جنبه نوآوری تحقیق ۵

۵-۱. اهداف تحقیق ۵

۶-۱. روش پژوهش ۵

۱-۶-۱. نوع روش پژوهش ۵

۲-۶-۱. روش گردآوری اطلاعات ۵

۳-۶-۱. روش و ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات ۵

۷-۱. ساختار پژوهش ۶

فصل دوم – مفهوم شناسی و پیشینه شناسی خمس و مالیات ۸

۱-۲. مفهوم شناسی ۸

۱-۱-۲. مفهوم خمس ۸

۱-۱-۲-۱. خمس در لغت ۸

۱-۱-۲-۲. خمس در اصطلاح ۸

۲-۱-۲. مفهوم مالیات ۱۶

۱-۲-۱-۲. مالیات در لغت ۱۶

۱-۲-۲-۲. مالیات در اصطلاح ۱۶

- ۲-۲. پیشینه شناسی ۱۹.
- ۲-۲-۱. پیشینه خمس ۱۹.
- ۲-۲-۱-۱. خمس در قبل از اسلام ۱۹.
- ۲-۲-۱-۲. خمس در زمان اسلام ۱۹.
- ۲-۲-۱-۳. خمس در زمان پیامبر گرامی اسلام (ص) ۲۱.
- ۲-۲-۱-۴. عصر خلافت امام علی(ع) ۲۳.
- ۲-۲-۱-۵. عصر امام حسن (ع) ۲۴.
- ۲-۲-۱-۶. در عصر امام حسین (ع) و امام سجاد (ع) ۲۴.
- ۲-۲-۱-۷. عصر امام محمد باقر (ع) ۲۴.
- ۲-۲-۱-۸. عصر امام صادق (ع) ۲۵.
- ۲-۲-۱-۹. عصر امام کاظم (ع) ۲۵.
- ۲-۲-۱-۱۰. عصر امام رضا (ع) ۲۵.
- ۲-۲-۱-۱۱. عصر امام جواد (ع) ۲۶.
- ۲-۲-۱-۱۲. عصر امام هادی(ع) ۲۶.
- ۲-۲-۱-۱۳. عصر امام حسن عسکری(ع) ۲۶.
- ۲-۲-۱-۱۴. عصر امام زمان (عج) ۲۷.
- ۲-۲-۱-۱۵. خمس در زمان غیبت امام زمان (عج) ۲۷.
- ۲-۲-۲. پیشینه مالیات در ایران ۲۹.
- ۲-۲-۲-۱. پیشینه مالیات قبل از ورود اسلام ۲۹.
- ۲-۲-۲-۲. پیشینه مالیات در دوره حکومت اسلامی ۳۰.
- ۲-۲-۲-۳. پیشینه مالیات قبل از مشروطیت ۳۰.
- ۲-۲-۲-۴. پیشینه مالیات بعد از مشروطیت تا حال حاضر ۳۱.

فصل سوم - بررسی فقهی و حقوقی خمس و مالیات ۳۴

- ۳-۱. جایگاه فقهی و حقوقی خمس و مالیات ۳۴.
- ۳-۱-۱. جایگاه فقهی و حقوقی خمس ۳۵.
- ۳-۱-۱-۱. جایگاه فقهی خمس ۳۵.

- ۳۵..... جایگاه حقوقی خمس ۲-۱-۱-۳
- ۳۶..... جایگاه فقهی و حقوقی مالیات ۲-۱-۳
- ۳۶..... جایگاه فقهی مالیات ۱-۲-۱-۳
- ۳۷..... جایگاه حقوقی مالیات ۲-۲-۱-۳
- ۳۸..... مبانی خمس و مالیات ۲-۳
- ۳۸..... فلسفه خمس ۱-۲-۳
- ۳۸..... فلسفه تشریح خمس ۱-۱-۲-۳
- ۴۱..... دستور پرداخت خمس ۲-۱-۲-۳
- ۴۳..... مستحقین خمس ۳-۱-۲-۳
- ۴۴..... منابع خمس ۴-۱-۲-۳
- ۴۵..... مصارف خمس ۵-۱-۲-۳
- ۴۷..... فلسفه مالیات در اسلام ۲-۲-۳
- ۴۹..... ویژگی های مالیات در اسلام ۱-۲-۲-۳
- ۵۲..... تفاوت مالیات های اسلامی با مالیات های متعارف ۲-۲-۲-۳
- ۵۳..... صفات و شرایط مالیات های اسلامی ۳-۲-۲-۳
- ۵۳..... شرایط دریافت و مصرف مالیات های اسلامی ۴-۲-۲-۳
- ۵۴..... مالیات در ایران ۳-۲-۳
- ۵۶..... چالش های پیش روی سیستم مالیات در ایران ۱-۳-۲-۳
- ۵۷..... موارد مشمول مالیات در ایران ۲-۳-۲-۳
- ۵۸..... موارد معاف از مالیات ۳-۳-۲-۳
- ۵۸..... انواع مالیات ها ۳-۳
- ۵۸..... انواع مالیات های اسلامی ۱-۳-۳
- ۶۲..... انواع مالیات های حکومتی در ایران ۲-۳-۳
- ۶۳..... مشترکات و تفاوت های خمس و مالیات در ج.ا. ایران ۴-۳
- ۶۳..... مشترکات فقهی و حقوقی خمس و مالیات در ج.ا. ایران ۱-۴-۳

- ۶۳..... ۱-۴-۳. ۱-۱-۴-۳. مشترکات ساختاری خمس و مالیات
- ۶۴..... ۲-۱-۴-۳. ۲-۱-۴-۳. مشترکات فنی خمس و مالیات
- ۶۴..... ۳-۱-۴-۳. ۳-۱-۴-۳. مشترکات ماهیتی خمس و مالیات
- ۶۵..... ۴-۱-۴-۳. ۴-۱-۴-۳. مشترکات خمس و مالیات از نظریه‌پویایی
- ۶۵..... ۲-۴-۳. ۲-۴-۳. تفاوت های فقهی و حقوقی خمس و مالیات در ج.ا. ایران
- ۶۵..... ۱-۲-۴-۳. ۱-۲-۴-۳. تفاوت های ساختاری خمس و مالیات
- ۶۷..... ۲-۲-۴-۳. ۲-۲-۴-۳. تفاوت های فنی خمس و مالیات
- ۶۹..... ۳-۲-۴-۳. ۳-۲-۴-۳. تفاوت های ماهیتی خمس و مالیات
- ۷۱..... ۴-۲-۴-۳. ۴-۲-۴-۳. تفاوت های خمس و مالیات از نظر پویایی
- ۷۲..... ۵-۳. ۵-۳. نسبت فقهی و حقوقی موجود بین خمس و مالیات در ج.ا. ایران
- ۷۳..... ۱-۵-۳. ۱-۵-۳. انواع نسبت های موجود بین دو مفهوم
- ۷۳..... ۱-۱-۵-۳. ۱-۱-۵-۳. تساوی
- ۷۳..... ۲-۱-۵-۳. ۲-۱-۵-۳. تباین
- ۷۴..... ۳-۱-۵-۳. ۳-۱-۵-۳. عموم و خصوص مطلق
- ۷۴..... ۴-۱-۵-۳. ۴-۱-۵-۳. عموم و خصوص من وجه
- ۷۵..... ۲-۵-۳. ۲-۵-۳. نسبت فقهی بین خمس و مالیات در ج.ا. ایران
- ۷۵..... ۱-۲-۵-۳. ۱-۲-۵-۳. نسبت در تساوی
- ۷۵..... ۲-۲-۵-۳. ۲-۲-۵-۳. نسبت در تباین
- ۷۵..... ۳-۲-۵-۳. ۳-۲-۵-۳. نسبت در عموم و خصوص مطلق
- ۷۶..... ۴-۲-۵-۳. ۴-۲-۵-۳. نسبت در عموم و خصوص من وجه
- ۷۶..... ۳-۵-۳. ۳-۵-۳. نسبت حقوقی بین خمس و مالیات در ایران
- ۷۶..... ۱-۳-۵-۳. ۱-۳-۵-۳. نسبت در تساوی
- ۷۷..... ۲-۳-۵-۳. ۲-۳-۵-۳. نسبت در تباین
- ۷۷..... ۳-۳-۵-۳. ۳-۳-۵-۳. نسبت در عموم و خصوص مطلق
- ۷۸..... ۴-۳-۵-۳. ۴-۳-۵-۳. نسبت در عموم و خصوص من وجه

فصل چهارم – نتیجه گیری و پیشنهادها ۸۰

۸۰-۴. ۱- نتیجه گیری ۸۰

۸۱-۴. ۲- پیشنهادات ۸۱

۸۲-۴. ۱- پیشنهادات کاربردی ۸۲

۸۴-۴. ۲- پیشنهادات برای پژوهش های آتی ۸۴

منابع و مآخذ ۸۵

چکیده

موضوع قدرت حاکمیتی، یک امر طبیعی برای دولت‌ها و ملت‌ها است که جزء مهمترین و اساسی‌ترین عناصر تشکیل دهنده آن‌ها نیز می‌باشد و جمهوری اسلامی ایران هم از این امر مستثناء نیست. از مهمترین مؤلفه‌های ارائه خدمات عمومی مقبول و درخور شأن در جامعه اسلامی از سوی حاکمان، وجود قدرت مالی ثابت و متغییر به اندازه نیاز برای خدمت بهتر می‌باشد. این بخشی از قدرت حاکمیتی را نیز شامل می‌گردد که از طریق مالیات‌ها تامین می‌شود.

در جامعه اسلامی دو نوع مالیات به نام‌های مالیات‌های اولیه و ثانویه وجود دارد. مالیات اولیه در حکومت اسلامی در زمان عادی براساس اعتقادات دینی و مذهبی و تکلیف شرعی از سوی مومنین و متدینان جامعه اسلامی به حاکم اسلامی به صورت اختیاری پرداخت می‌گردد. مالیات ثانویه نیز براساس نیاز جامعه هدف و با دستور حاکم اسلامی وضع می‌گردد و سقف معین و مشخصی ندارد. بنابراین خمس و مالیات در ایران با توجه به نوع حکومت که اسلامی است، می‌تواند به عنوان دو بازوی قدرتمند مالی مهم در اختیار حاکم اسلامی قرار گیرد. در این بین گاهی اوقات در میان مومنین و متدینین مسائلی مطرح می‌گردد که آیا حاکم اسلامی که در حکومت اسلامی دارای قدرت برگرفته از اذن خداوندی است و این اختیار را دارد که بتواند براساس حکم الهی برای مصالح امت خویش تصمیم بگیرد، نمی‌تواند به جای اینکه خمس و مالیات را بصورت مجزا دریافت کند، آنها را تجمیع نموده و فقط یکی از آن دو را اخذ نماید و یا هر یک بتوانند جایگزین دیگری گردند.

برای پاسخ به این پرسش‌ها و ابهامات لازم است پس از بررسی منابع، مبانی و فلسفه تشریح خمس و مالیات در جمهوری اسلامی ایران، نسبت‌های منطقی (تباین، عموم و خصوص مطلق، تساوی و عموم و خصوص من وجه) موجود بین خمس و مالیات را بیان کرده و مشترکات و تفاوت‌های این دو را نیز از جهت فقهی و حقوقی از نظر فقها و علماء فریقین مورد بحث و بررسی قرار دهیم

کلید واژه‌ها: اسلام، ولی فقیه، فقه، حقوق، خمس، مالیات، حکومت، ایران

از جمله عوامل حیات و پویایی هر جامعه دو امر مهم و تعیین کننده است که یکی از آن ها داشتن فرهنگی غنی و مولد است، تا خواسته های روحی و معنوی آنها را پاسخ داده و در تأمین آن، آنان را یاری نماید. دیگری نیز وجود اقتصادی سالم و پویا و قدرتمند می باشد، که همانند گردش خون در پیکر انسان است. با الطاف الهی جامعه اسلامی ما مفتخر است که از نظر فکری و فرهنگی، در غنای کامل بوده و دارای پیشینه قوی و استواری است، چرا که وجود قرآن کریم و سنت رسول مکرم اسلام (ص) و ائمه معصومین (علیهم السلام) و روایات، از معصومین (علیهم السلام) از جمله غنی ترین منابع فرهنگی و اعتقادی ما مسلمانان بویژه شیعیان اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) می باشد. در زمینه اقتصادی نیز حاکم اسلامی برای جامعه اسلامی، برنامه های مدونی را تدوین کرده است که یکی از مهمترین آنها موضوع خمس می باشد.

خمس یکی از واجبات مالی اسلامی است و یکی از اساسی ترین حکمت های تشریح خمس نیز تأمین هزینه های مالی حکومت اسلامی است. علاوه بر آن در جامعه اسلامی از نگاه اقتصاد کلان، مالیات ها نیز مهم ترین پشتوانه حکومت ها در خدمات رسانی به امور عام المنفعه و خدمات رسانی عمومی، اعم از اقتصادی، سیاسی، نظامی، دفاعی، فرهنگی و... است و لذا در چنین شرایطی نقش مالیات ها در ارتقای خدمات زیربنایی و رو بنایی کشورها آنچنان برجسته است که هرگونه اختلال جدی در کسب این درآمد مهم، دولت ها را دچار ناکارآمدی و نارسایی اقتصادی نموده و حتی آنها را تا حد سقوط و انزوای حکومت می کشاند.

رسالت اصلی در این پژوهش، پاسخ گویی به ابهامات و سوالات متعددی است که در میان احاد جامعه اسلامی در زمینه دریافت خمس و مالیات وجود دارد، که برای رسیدن به پاسخی مناسب برای این قبیل سوالات بررسی نسبت منطقی موجود از نسب های اربعه بین خمس و مالیات از منظر فقهی و حقوقی ضروری می باشد. بهمین جهت برای بیان این مهم لازم است به بررسی چیستی خمس و مالیات از منظر فقهی و حقوقی و پیشینه و فلسفه تشریح این دو در اسلام و در ایران پرداخته شود.

بر همین اساس در این پژوهش، برای نیل به اهداف مذکور، مطالب در ذیل چهار فصل تنظیم گردیده است که فصل اول به بیان مقدمه و کلیات پژوهش اختصاص دارد. فصل دوم، مفهوم شناسی و پیشینه شناسی خمس و مالیات مورد بررسی قرار می گیرد و در فصل سوم به بررسی فقهی و حقوقی خمس و مالیات پرداخته می شود و در فصل چهارم نیز نتیجه گیری و پیشنهادات ارائه خواهد شد.

فصل اول: کلیات پژوهش

فصل اول - کلیات پژوهش

۱-۱. بیان مسئله

خمس و مالیات دو تأسیس فقهی - حقوقی هستند. در ایران لزوم پرداخت خمس مازاد بر درآمد سالیانه به عنوان یک تکلیف شرعی از گذشته در منابع دینی مورد توجه قرار گرفته بوده و جامعه متدینین به آن پایبند بوده‌اند. مالیات نیز از سال‌های پیش از انقلاب اسلامی در قوانین حکومتی مقرر گردیده بود؛ از این‌رو هیچ یک موضوع جدیدی نیستند. با این حال پس از پیروزی انقلاب و تأسیس نظامی بر پایه احکام اسلامی در ایران، برای جامعه متدینین و به ویژه برای کارگزاران حکومتی این سؤال مطرح شده است که چه نسبتی میان خمس و مالیات وجود دارد و آیا با وجود خمس، شرعاً می‌توان از مردم مالیات اخذ کرد یا خیر؟ این پرسش به عکس هم مطرح می‌شود، یعنی با وجود مالیات آیا مردم مکلف به پرداخت خمس هستند یا خیر؟ هر چند سال‌ها از طرح این پرسش در جامعه علمی ایران می‌گذرد ولی بررسی نسبت میان این دو تا کنون آنطور که باید صورت نگرفته است. از این‌رو به دلیل اهمیت موضوع و وجود پرسش‌ها یا ابهامات فراوانی که راجع به آن وجود دارد و نیز ثمرات مهمی که بر نتیجه تحقیق مترتب است، بررسی دقیق مسأله از منظر فقه اسلامی و حقوق عمومی جمهوری اسلامی ایران ضروری است. با توجه به موارد مذکور، مسأله اصلی در این تحقیق تعیین نسبت میان خمس در منابع دینی با مالیات‌های حکومتی است و مشخصاً پس از بیان نسبت میان این دو از نظر نسبت‌های چهارگانه «تساوی»، «تباين»، «عموم و خصوص مطلق» و «عموم و خصوص من وجه»، ثمرات آن مورد بررسی قرار می‌گیرند.

۱-۲. سوالات تحقیق

الف) سوال اصلی:

در حکومتی که اسلامی است و نظام آن مبتنی بر ولایت فقیه می‌باشد، چه نسبتی بین خمس و مالیات وجود دارد؟

ب) سوال های فرعی:

- فلسفه خمس و مالیات در فقه اسلامی چیست؟
- وجوه اشتراک و تمایزات بین خمس و مالیات چیست؟
- در حکومت اسلامی چند نوع مالیات و با چه اهدافی وجود دارد؟

۳-۱. فرضیات تحقیق

فرضیه این پژوهش وجود تمایز ساختاری، ماهوی، فنی و پویایی میان خمس و مالیات از یک سو و تفاوت این دو به لحاظ شرایط، نحوه گردآوری و موارد مصرف است. تفاوت فرضیه تحقیق با نظریه رقیب نیز در این است که مطابق برخی نظریه‌ها، با وجود مالیات نیازی به خمس نیست و یکی از این دو جای دیگری می‌نشیند.

۴-۱. جنبه نوآوری تحقیق

همانطور که اشاره گردید، مسأله تحقیق بدیع نیست. با این وجود بررسی آن از منظر فقه و حقوق موضوع پژوهشی تازه است. فقدان منابع فقهی و حقوقی پیرامون مسأله مورد تحقیق باعث ایجاد محدودیت‌هایی برای انجام پژوهش شده و حصول نتیجه مورد اعتماد را دشوار می‌سازد. با این حال تلاش می‌شود با بهره‌گیری از منابع اصیل و معتبر به پرسش‌های موجود پاسخ گفته و ابهامات مربوط به آن مرتفع گردد.

۵-۱. اهداف تحقیق

هدف اصلی این پژوهش پیدا کردن نسبت موجود بین خمس و مالیات می‌باشد، تا از این طریق بتوان به پرسش‌ها و ابهامات متعدد جواب لازم را داد. از این‌رو به دلیل اهمیت موضوع و نیز ثمرات مهمی که بر نتیجه تحقیق مترتب خواهد بود، مسأله از منظر فقه اسلامی و حقوق عمومی در ایران بررسی می‌شود.

۶-۱. روش پژوهش

۱-۶-۱. نوع روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر روش، تحلیلی و اسنادی است و از نظر هدف بنیادی می‌باشد.

۲-۶-۱. روش گردآوری اطلاعات

روش گردآوری اطلاعات در این پژوهش کتابخانه‌ای، پرسشی و فیش برداری است.

۳-۶-۱. روش و ابزار تجزیه و تحلیل اطلاعات

روش تحلیل بصورت مقایسه‌ای و با استفاده از منابع علمی معتبر و در دسترس می‌باشد.

۷-۱. ساختار پژوهش

پایان‌نامه حاضر در چهار فصل تنظیم شده است. فصل اول به بیان مقدمه و کلیات پژوهش اختصاص دارد. در فصل دوم مفاهیم خمس و مالیات و پیشینه آنها مورد بررسی قرار گرفته است. فصل سوم نیز به بررسی فقهی و حقوقی خمس و مالیات اختصاص دارد که در ذیل آن جایگاه فقهی-حقوقی خمس و مالیات، فلسفه خمس و مالیات، احکام و دستورات خمس و مالیات و همچنین مشترکات و تمایزات بین خمس و مالیات و نسبت موجود بین این دو مطرح می‌گردد. در نهایت نیز فصل چهارم به نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات اختصاص دارد.

